

PAPUR I'R PWYLLGOR PLANT, POBL IFANC AC ADDYSG

YR ADRODDIAD AR GYDYMFFURFIAETH Â'R MESUR HAWLIAU PLANT A PHOBL IFANC (CYMRU)

Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011

1. O ganlyniad i Fesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011, mae'n rhaid i Weinidogion roi sylw dyledus i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn wrth arfer unrhyw un o'u swyddogaethau. Diben hyn yw sicrhau canlyniadau cadarnhaol i blant a phobl ifanc, trwy greu diwylliant sy'n parchu ac yn cynnal hawliau plant. Mae popeth a wnawn, wrth inni weithredu'r Mesur, yn canolbwyntio ar wneud penderfyniadau gwell a llunio polisiau gwell ar gyfer plant a phobl ifanc, gan eu galluogi i wireddu eu potensial o ganlyniad.
2. Ar 1 Mai 2014, daeth y Mesur i rym yn llawn. I gyd-fynd â hyn, cyhoeddwyd ein Cynllun Hawliau Plant wedi'i ddiwygio a'i gryfhau, i nodi'r trefniadau sydd gan Weinidogion i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r ddyletswydd. Cafodd hwn gefnogaeth drawsbleidiol unfrydol pan gafodd ei basio.
3. Mae Adran 4 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Gweinidogion gyhoeddi adroddiad [ar gydymffurfiaeth], o leiaf bob pum mlynedd, am y modd y maent hwy a Phrif Weinidog Cymru wedi cydymffurfio â'r ddyletswydd dan adran 1. Fe adolygon ni'r cylch adrodd ar gydymffurfiaeth ac fe ymrwymon ni i lunio adroddiadau canol tymor, gan newid o adroddiadau bob 5 mlynedd i adroddiadau bob dwy flynedd a hanner. O ganlyniad, cyhoeddwyd yr ail Adroddiad ar Gydymffurfiaeth ar 1 Gorffennaf 2015 ac fe'i trafodwyd yn y Cyfarfod Llawn ar 30 Mehefin 2015.

Yr Adroddiad ar Gydymffurfiaeth

4. Mae'r Adroddiad ar Gydymffurfiaeth yn nodi sut y mae Gweinidogion wedi cydymffurfio â'r rhwymedigaethau dan y Mesur, sut y maent wedi sefydlu'r trefniadau mewn perthynas ag adran 1 o'r Mesur fel a nodir yng Nghynllun Hawliau Plant 2014, y ffordd y mae Llywodraeth Cymru yn cymhwyso'r ddyletswydd i roi sylw dyledus i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn yn gyffredinol a pha effaith y mae wedi'i chael.
5. Fe ymrwymodd Gweinidogion Cymru hefyd i adrodd ar yr elfennau canlynol, sydd wedi'u cynnwys yn yr Adroddiad ar Gydymffurfiaeth:
 - yr hyfforddiant sydd ar gael, yn fewnol ac yn allanol;
 - trosolwg o waith Grŵp Gweithredu'r Cynllun Hawliau Plant a Grŵp Gweithredu'r Mesur;
 - nifer yr Asesiadau o'r Effaith ar Hawliau Plant a gyflawnwyd, yr adroddwyd yn eu cylch fesul adran;
 - effeithiolrwydd proses yr Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant, gan gynnwys enghreifftiau penodol;
 - Gweithgareddau sy'n ymwneud â hybu gwybodaeth a dealltwriaeth ynghylch Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn o dan adran 5 y Mesur.

6. Er mai fi yw'r Gweinidog portffolio ar gyfer plant a hawliau plant, mae'r ddyletswydd yn berthnasol i bob Gweinidog. Mae'r adroddiad yn adlewyrchu hyn ac mae'r enghreifftiau a ddefnyddir yn rhai ar draws portffolios Gweinidogion ac ar draws deddfwriaeth, polisi a rhaglenni. Fe wnaed hyn er mwyn dangos bod y prosesau ar gyfer rhoi sylw dyledus yn bodoli ar sawl ffurf a bod angen iddynt fod yn hyblyg i ystyried ehangder a chwmpas gwaith y Llywodraeth. O ganlyniad i weithredu'r Mesur yn llawn a chymhwyso'r ddyletswydd i roi sylw dyledus i'r holl swyddogaethau Gweinidogol, bu cynnydd sylweddol yn nifer y prosesau i Asesu'r Effaith ar Hawliau Plant a gyflawnwyd:

Niferoedd yr Asesiadau o'r Effaith ar Hawliau Plant rhwng mis Mai 2014 a mis Medi

2015: 126

Yr Adran Addysg a Sgiliau	38
Yr Adran Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol	38
Yr Economi, Gwyddoniaeth a Thrafnidiaeth	4
Cyllid a Gwasanaethau Corfforaethol	3
Llywodraeth Leol a Chymunedau	25
Cyfoeth Naturiol	18

7. Fodd bynnag, gellir cyflawni'r ddyletswydd i roi 'sylw dyledus' mewn nifer o ffyrdd. Nid yw wastad yn syml ac ni fydd wastad yn golygu cwblhau Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant. Hefyd, nid yw proses yr Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant o anghenraid yn arwain at ganlyniad rhagddiffiniedig arbennig. Mae'n bosibl nad yw'r Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant mwyaf cadarn a chynhwysfawr a gyflawnwyd i'r safon uchaf yn newid canfyddiadau/canlyniadau'r penderfyniad a wneir. Efallai fod y broses yn cadarnhau nad yw'r penderfyniad yn cael unrhyw effaith neu fod yr effaith yn gadarnhaol ar y cyfan ac nad oes angen newid y cyfeiriad teithio. Mae a wnelo â'r modd y caiff penderfyniadau eu gwneud a'r ystyriaethau a roddir er mwyn dod i gasgliad, nid o anghenraid â'r casgliad ei hun.
8. Mae ein polisi ar gyfer trefnu bod ein Hasesiadau o'r Effaith ar Hawliau Plant ar gael yn gyhoeddus yn tystio i'n natur agored a'n tryloywder ac i fudd ymgysylltu mewn modd adeiladol â'n rhanddeiliaid a phartion â buddiant. Mae 3 chylchlythyr ar yr Asesiadau o'r Effaith ar Hawliau Plant wedi cael eu cyhoeddi hyd yma, ac maent wedi cael derbyniad da.
9. Mae'r adroddiad hefyd yn nodi sut y mae'r Llywodraeth yn defnyddio pob math o ddulliau a llwybrau i hybu hawliau plant, gan gynnwys adnoddau sy'n briodol i oedran, hyfforddiant mewnol ac allanol, pecynnau e-ddysgu a darparu cyllid ar gyfer cynhadledd ryngwladol ac i sefydlu canolfan ragoriaeth dros hawliau plant. Mae gan wybodaeth a dealltwriaeth am Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn rôl bwysig o ran sicrhau bod yr hawliau a'r rhwymedigaethau a gynhwysir ynddo'n cael eu parchu. Mae'r gwaith hwn yn mynd rhagddo'n barhaus ar lefel genedlaethol ac ar lefel leol.

Adnoddau:

Hawliauplant.cymru yw gwefan Llywodraeth Cymru i hyrwyddo gwybodaeth a dealltwriaeth am Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn. Ers mis Ionawr 2015 cafwyd **26,758** o ymwelwyr unigryw.

Twitter (uncrc_wales) – ers mis Mehefin 2010 pan gafodd ei sefydlu:

Dilynwyr	Yn Dilyn	Trydariadau a anfonwyd
503	240	642

Adnoddau ar ffurf copi caled – gofynnwyd am **27,079** gan nifer o sefydliadau ers mis Tachwedd 2014. Mae'r rhain yn ychwanegol at y rhai sydd ar gael i'w lawrlwytho ar y wefan hawliauplant.cymru.

Er enghraifft:

- taflen ffeithiau hwyliog ar Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig i blant iau (7-11 oed) – ers ei chyhoeddi ar 14 Medi 2015, mae sefydliadau wedi gofyn am 5300 o gopiau i'w dosbarthu'n uniongyrchol i blant a'r rhai sy'n gweithio gyda hwy.
- 9,690 o fapiau llyfrau i'w hanfon i leoliadau Dechrau'n Deg a'r rheini'n cynnwys dau o'n hadnoddau ar Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a hawliau plant yng Nghymru.

Hyfforddiant ar Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn i weithwyr proffesiynol sy'n gweithio gyda phlant a phobl ifanc:

Niferoedd sydd wedi mynychu hyfforddiant wyneb yn wyneb ar Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn ers mis Rhagfyr 2013:

Sector y darparwyd ar ei gyfer:	2013-14	2014-15	Cyfansymiau
Rheoli	2	30	32
Addysg	18	25	43
Iechyd	31	4	35
Gwasanaethau Cymdeithasol	46	33	79
Ieuenctid	9	63	72
Cyfiawnder	103	28	131
Chwaraeon	0	2	2
Y Blynyddoedd Cynnal a Gofal Plant	79	27	106
Y Cyfryngau	7	5	12
Y Sector Gwirfoddol	0	33	33
Hyfforddiant	0	22	22
Heb ei nodi	0	2	2
Cyfanswm	295	274	569

Niferoedd a ddefnyddiodd adnodd e-ddysgu allanol ar Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn o fis Rhagfyr 2012 (ar gael ar hawliauplant.cymru): 543

Hyfforddiant ar Gonfensiwn y Cenedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn i swyddogion y llywodraeth:

Cyn 1 Mai 2014 roedd dros 2000 o swyddogion ar draws Llywodraeth Cymru wedi cwblhau'r fersiwn flaenorol o'r hyfforddiant ar-lein ar Gonfensiwn y Cenedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn. Ers hynny (rhwng 1 Mai 2014 a 30 Ebrill 2015) mae dros 1000 wedi cael hyfforddiant wyneb yn wyneb neu wedi cwblhau'r hyfforddiant ar-lein diwygiedig. Mae hyn yn ychwanegol at hyfforddiant pwrpasol i adrannau a thimau megis y Gwasanaethau Cyfreithiol.

Adran	Nifer
Yr Adran Addysg a Sgiliau	53
Yr Adran Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol	92
Yr Economi, Gwyddoniaeth a Thrafnidiaeth	162
Cyllid a Gwasanaethau Corfforaethol	76
Llywodraeth Leol a Chymunedau	87
Cyfoeth Naturiol	470
Yr Ysgrifennydd Parhaol	5
Gwasanaethau Cyfreithiol	3
CYFANSWM	1148

10. Yn ogystal â darparu gwasanaethau effeithiol sy'n arwain at ganlyniadau gwell, mae'n rhaid gwrando ar blant a phobl ifanc ac ymgysylltu â hwy. Mae Llywodraeth Cymru yn gwbl ymrwymedig i gyfranogiad plant a phobl ifanc ac mae'n darparu £1.8 miliwn dros 3 blynedd i Ganolfan Ragoriaeth Plant yng Nghymru dros Hawliau Plant, sy'n cynnwys strwythurau i alluogi miloedd o blant a phobl ifanc i leisio'u barn gan gael gwrandawriad ac i ddylanwadu ar ein gwaith. Lansiodd eu model cyfranogiad annibynnol cenedlaethol, Cymru Ifanc / Young Wales, ar ddiwedd mis Mawrth 2015 ac mae pobl ifanc o bob math o gefndir yn pennu natur y gwaith trwy grwpiau llywio. Hefyd, rydym yn dal i ymweld ag Awdurdodau Lleol i sicrhau eu bod yn cyflawni eu dyletswydd i alluogi plant a phobl ifanc i gyfranogi dan Fesur Plant a Theuluoedd (Cymru) 2010.
11. Fe wnaeth yr adroddiad ar gydymffurfiaeth ein galluogi i gyfleu'r camau gweithredu a'r cynnydd a wnaed, yn ogystal â rhoi cyfle i fyfyrwyr ac ystyried y gwersi a ddysgwyr gyda golwg ar wneud gwelliannau fel a nodir yn yr adroddiad. Rydym yn mynd ati'n barhaus i asesu effeithiolrwydd yr hyn a wnawn a'r modd yr ydym yn gwneud pethau. Bydd y broses fyfyrwyr'n cael ei goleuo i raddau helaeth gan werthusiad annibynnol o broses yr Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant a ddisgwylir tuag at ddiwedd mis Medi 2015.

Adolygiad Annibynnol o Rôl a Swyddogaethau Comisiynydd Plant Cymru

12. Cafodd yr Adolygiad annibynnol ar Rôl a Swyddogaethau Comisiynydd Plant Cymru ei gomisiynu gan y Cyn-Weinidog Cymunedau a Threchu Tlodi, Jeff Cuthbert AC. Bwriad yr adolygiad oedd sicrhau bod rôl y Comisiynydd Plant mor eglur ac effeithiol â phosibl er budd plant a phobl ifanc ac roedd yr argymhellion yn ceisio cryfhau ymhellach safle gwerthfawr y Comisiynydd.

13. Cwblhawyd yr adolygiad gan Dr Mike Shooter a gyhoeddodd yr adroddiad terfynol ar 10 Rhagfyr 2014. Fe wnaeth 40 o argymhellion sy'n ymdrin â phenodi, craffu ac atebolrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd, llywodraethu ac atebolrwydd, a gwerth am arian.
14. Ar 15 Gorffennaf, fe gyhoeddais Ddatganiad Ysgrifenedig i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i aelodau am yr adolygiad, gan nodi perthnasedd gwahanol argymhellion i wahanol bartïon, a chan nodi safbwynt y Llywodraeth ynghylch penodi Comisiynwyr.

Argymhellion i'r Comisiynydd

15. Roedd pymtheg o argymhellion yr Adolygiad yn faterion gweithredol i Gomisiynydd Plant Cymru gan gynnwys amcangyfrifon gwell o'r gyllideb, cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy, ac ystyried strwythur y staff mewnol. Rwyf wedi ysgrifennu at y Comisiynydd, yr Athro Holland, ac wedi cwrdd â hi wedyn, gan ofyn iddi ystyried y rhain. Mae'r Comisiynydd wedi ymateb mewn ffordd agored a chadarnhaol i'r argymhellion ac mae eisoes yn cymryd camau gweithredu mewn ymateb i nifer ohonynt, ac mae wedi ymrwymo i roi ystyriaeth bellach i weddill yr argymhellion. Mae'r Athro Holland wedi cytuno i'm hysbysu ynghylch y camau gweithredu a gymerir mewn ymateb i'r argymhellion hyn.

Argymhellion i Gynulliad Cenedlaethol Cymru

16. Roedd dau o'r argymhellion, a oedd yn ymwneud â chraffu ar y Comisiynydd, yn faterion i Gynulliad Cenedlaethol Cymru yn gyfan gwbl ac rwyf wedi ysgrifennu at y Llywydd er mwyn eu dwyn i'w sylw.

Yr argymhellion sy'n weddill i'r Llywodraeth

17. Ar ôl ystyried yn ofalus, rydym yn glir y dylai'r cyfrifoldeb am benodi ac ariannu'r Comisiynydd barhau i orwedd gyda Llywodraeth Cymru, tra bo'r rôl sy'n ymwneud â chraffu ac atebolrwydd yn gorwedd gyda'r Cynulliad. Mae gwahanu'r ddwy set yma o swyddogaethau'n diogelu annibyniaeth effeithiol y Comisiynydd. Caiff y Comisiynydd ei benodi gan Brif Weinidog Cymru, yn dilyn cystadleuaeth deg ac agored sy'n cynnwys Panel â chynrychiolaeth drawsbleidiol a phobl ifanc. Mae'r Comisiynydd, fel pawb arall mewn bywyd cyhoeddus, yn atebol i'r cyhoedd trwy Bwyllgorau Pwnc a Phwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol.
18. Mae a wnelo nifer o'r argymhellion sy'n weddill â deddfwriaeth bosibl. Cyn ymrwymo i ddeddfwriaeth newydd, mae angen ystyried a yw'n ddymunol, yn angenrheidiol ac yn ymarferol. Mae Gweinidogion yn ymwybodol o rolau a phwerau gwahanol y Comisiynydd Plant, y Comisiynydd Pobl Hŷn, Comisiynydd y Gymraeg a Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, sy'n benodol i'w cylchoedd gwaith, a dylid cynnal y rhain. Rydym ni o'r farn na ddylai Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru gael ei gynnwys fel rhan o'n hystyriaethau. Byddai angen tystiolaeth arnom o'r angen am un darn o ddeddfwriaeth sy'n diffinio rolau a dibenion yr holl Gomisiynwyr, neu o'r angen i ddiwygio deddfwriaeth bresennol er mwyn dwyn mwy o gysondeb. Mae swyddogion wedi dechrau ar waith i gwmpasu ac ystyried yr angen am ddeddfwriaeth newydd a goblygiadau'r ddeddfwriaeth honno. Fodd

bynag, ni fyddai unrhyw ddeddfwriaeth newydd, pe ystyrid ei bod yn angenrheidiol, yn bosibl tan dymor nesaf y Cynulliad.

19. Er ein bod yn derbyn bod angen i'r priod Gomisiynwyr gael eu hariannu'n ddigonol i gyflawni eu rôl, mae'n rhaid i'r holl gyrff sy'n cael arian cyhoeddus allu dangos gwerth am arian. Mae'r angen am hyn yn fwy taer byth o ystyried yr hinsawdd ariannol sydd ohoni a'r angen am fwy o effeithlonrwydd. Rydym wedi cynnig cefnogaeth, cyngor ac anogaeth i'r Comisiynwyr i geisio cydweithio gymaint ag a ellir, ac adnabod arbedion maint mewn gwasanaethau cymorth a chostau swyddfeydd.
20. Ceir rhai argymhellion sydd eisoes wedi cael sylw, megis cynnwys plant a phobl ifanc ac Aelodau o bob plaid yn y broses ar gyfer penodi'r Comisiynydd Plant, y gofynion i roi'r gorau i swyddi presennol lle ceir gwrthdaro canfyddedig rhwng buddiannau a strategaeth hyfforddiant i godi ymwybyddiaeth o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a'r Comisiynydd Plant ymhlith gweithwyr proffesiynol sy'n gweithio gyda phlant a phobl ifanc.
21. Cafodd yr adolygiad ei gomisiynu gyda golwg ar gryfhau swydd y Comisiynydd ac rwy'n falch ei fod wedi ei gwneud yn bosibl cael trafodaeth agored a didwyll gan barchu annibyniaeth y Comisiynydd yn llawn bob amser.